Filename: Meripelastus Suomen Radiosähköttäjäliitto r.y.
Version: V.1
Diskname: Texti VIII E.H.
Updated: 5.3.1985
Backup: IX

Rannikkoradioasematyöryhmä

Liite 4.0 työryhmän raporttiin

Meripelastustoiminnan viestiyhteydet

1. NYKYINEN TILANNE (ennen PTH:n kokeilua)

1.1. Meripelastuslain ja -asetuksen mukaan PTL:n rannikkoradioasemat täydentävät meripelastusviranomaisten viestiyhteyksiä ja HOITAVAT KANSAINVÄLISTEN HÄTÄTAAJUUKSIEN PÄIVYSTYKSEN.

1.2. Kansainvälisen hätäliikenteen hoitamiseen ovat vain radiosähköttäjät saaneet koulutuksen.

1.3. Nykyisellään Meripelastuskeskukset tai -lohkokeskukset hoitavat suoraan VHF-hätäliikenteen kansainvälisilläkin VHF-kanavilla mikäli tapaus on Merivartiolaitoksen radioiden ja kielitaidon antamien mahdollisuuksien rajoissa.

1.4. Yhteistyö PTL:n rannikkoradioasemien ja meripelastuskeskuksien välillä on toiminut erittäin hyvin.

1.5. Muutamiin meripelastuskeskuksiin on saatu päivystämään kansainvälisen radiosähköttäjäkoulutuksen saaneita henkilöitä, mutta lähinnä he ovat vain päiväaikaan vuorossa.

1.6. VHF:n lisäksi Merivartiolaitoksen radioyhteysmahdollisuudet rajoittuvat vajavaiseen MF-radioverkkoon 2182 kHz alueella. Kansainvälisen 500 kHz hätätaajuuden päivystykseen/liikennöintiin ei merivartiolaitoksella juurikaan ole mahdollisuuksia.

1.7. PTL:n rannikkoradioasemien ja merivartiostojen yhteistyö hoidetaan puhelimitse, joissakin harvoissa tapauksissa suorilla puhelinyhteyksillä.

1.8. 80-luvun alussa, kun Meripelastustoimisto perustettiin Rajavartiolaitoksen esikunnan alaisuuteen, eli yhteistyö voimakasta kehittymisen kautta. PTH:n Radio-osastokin järjesti rannikkoradioasemien henkilökunnalle meripelastuskursseja, joilla Merivartiolaitoksen ja rannikkoradioasemien henkilökunnalle tiedotettiin tehokkaasti yhteistyökumppanien toiminnasta. Lähes kaikki silloin palveluksessa olleet radiosähköttäjät saivat rautaisannoksen meripelastustietoutta. Nyt on kurssitoiminta kuitenkin ollut lakkautettuna jo muutaman vuoden.

1.9. Yhteistyö pelaa, mutta tiedonvälityksessä tulee pakostakin viiveitä, kun tiedot meripelastuskeskuksiin pitää välittää puhelimitse.

1.10. Rannikkoradioaseman radiosähköttäjän suurena etuna hätätilanteessa on se "sormituntuma", joka hänellä on kullakin hetkellä "asiakkaiden" eli alusten olinpaikasta. Vaikka merellä ei käytetäkään lennonjohdosta tuttua kaikkien koneiden pakollista ilmoittautumista, on tilannekuva käytännön meripelastustilanteessa hyvin tärkeä. Eli tiedetään mitä aluksia on missäkin suunnassa, minkälaisia aluksia ne ovat, tiedetään niiden kutsumerkit ja miten niihin nopeimmin saa yhteyden.

1.11. Lisäksi rannikkoradioasemien radiosähköttäjillä on merikokemusta, joka auttaa arvioimaan eri tilanteita. Useissa tapauksissa kauppa- tai matkustaja-aluksien kohdalla radiosähköttäjä tietää täsmälleen minkälaisesta aluksesta on kysymys.

1.12. Paljonpuhutusta radiosähköttäjien paikallistuntemuksesta on ainakin se hyöty, että hätäkutsu osataan välittää oikeaan meripelastuskeskukseen ilman viiveitä.

1.13. Suuremmissa hätätapauksissa tarvitaan varsinaisten hätäliikennekanavien lisäksi myös kaikki mahdolliset kaupallisen liikenteen ns. "duplex"-kanavat. Nykyisessä systeemissä ei tässä ole ongelmia. Päinvastoin, usein voidaan esim. epävarmuustilanteessa oleva alus kytkeä suoraan puheluun meripelastuskeskukseen, jolloin turha välikäsi tilanneselostuksesta jää pois ja viestin vääristymisen mahdollisuus pienenee.

2. TILANNE ON MUUTTUMASSA

2.1. Meripelastuksessa tarvittavien kansainvälisten hätätaajuuksien päivystäminen ja kansainvälisen hätäliikenteen hoitaminen ei koskaan ole ollut taloudellisesti kannättavaa.

2.2. Kun PTL:ää nyt ollaan muuttamassa julkiseksi liikelaitokseksi, on Radio-osasto kiinnittänyt huomionsa meriradiotoiminnan tappiollisuuteen.

2.3. Riippuen siitä kuka ja missä yhteydessä on asiaa esitellyt, ovat meriradiotoiminnan tappiollisuuden vuositappiot olleet 6...12 miljoonaa markkaa. Tästä valtion budjetissa korvataan PTL:lle vain hiukan toista miljoonaa.

2.4. PTH on ryhtynyt rajuihin rationalisointitoimenpiteisiin joilla on tarkoitus vähentää sekä henkilökuntaa että rannikkoradioasemien lukumäärää. Lopullisena tavoitteena on koko rannikkoradiotoiminnan lakkauttaminen ja liikenteen siirtäminen johonkin toiseen pohjoismaahan.

2.5. PTH:n palvelujen supistussuunnitelmat kohdistuvat kaupallisen radioliikenteen lisäksi kipeimmin hätäliikenteeseen.

2.6. PTL tuotti vuonna 1984 voittoa yli 600 milj. markkaa. Kaikkialla ei voida hyväksyä sitä, että yhteiskunnan palvelulaitos yleensäkään tuottaa voittoa, ja varsinkaan sitä, että tämä tapahtuu merenkulun turvallisuuden kustannuksella.

2.7. Suomen Radiosähköttäjäliiton vaatimuksesta ja yli 50 merenkulun järjestön tukemana liikenneministeriö asetti työryhmän tutkimaan rannikkoradiotoimintaa. Työryhmällä on aikaa vuoden 1985 loppuun. Siitä huolimatta on PTH jo ehtinyt vaarantaa merenkulkijoiden turvallisuuden aloittamalla Hangon ja Kotkan radioasemien liikenteen kauko-ohjauksen ja hajauttamisen asiantuntemattomiin käsiin maalis- ja huhtikuun aikana.

2.8. Vaikka kyseessä on merenkulullisesti vuoden hiljaisin aika pienveneiden ja kalastusalusten ollessa poissa liikenteensä, on kokeilu jo selvästi osoittanut sen kaaoksen, johon tämänkaltainen järjestely johtaa. Onhan kyseisten radioasemien radiokanavat hajautettu kolmeen eri paikkaan joiden väliset kommunikaatiomahdollisuudet ovat erittäin kankeat. Jopa niinkin tärkeän viestivälineen kuin tavallisen telexin käyttö on kokeilun aikana ko. radioasemilla estetty.

2.9. Kokeilu on osoittanut, että puhelut ja muut viestit eivät mene perille, alukset eivät saa yhteyttä jäänmurtajiin, sää- ja jääraportit jäävät saamatta ja maista tuleva liikenne ohjataan täysin väärään paikkaan.

3. MIKSI KÄÄNNYTTY SISÄASIAINMINISTERIÖN PUOLEEN

3.1. Varsinainen meripelastustyö kuuluu Meripelastuslain ja -asetuksen mukaan Rajavartiolaitoksen alaiselle Merivartiolaitokselle.

3.2. Käytännön meripelastustapahtumien jälkiarviointi sekä työhön osallistuvien merivartijoiden että rannikkoradioasemien sähköttäjien keskuudessa on tuonut julki tarpeen entisestään tehostaa käytännön toimintaa.

3.3. Kaikki meripelastustyön asiantuntijat myöntävät, että tehokkain malli käytännön tilanteissa olisi (kuten Ruotsissa onkin) meripelastuskeskusten ja rannikkoradioasemien sijainti saman katon alla, mieluiten samassa huoneessa. Täten meripelastusoperaation johtajalla olisi välittömästi käytettävissään kaikki tarvittavat tiedot ja radiokanavat VÄLITTÖMÄSTI ja ilman mutkan kautta tulleen viestin vääristymisen vaaraa.

3.4. Kun Posti nyt haluaa supistaa omaa toimintaansa meripelastuksen sektorilla ja samalla vähentää radioasemiensa ja niiden henkilökunnan määrää, on herännyt kysymys siitä, voitaisiinko Suomessakin hoitaa meripelastuksen viestiyhteydet entistä tehokkaammin.

3.5. Yleisesti on tiedossa, että Merivartiolaitoksen radioyhteysmahdollisuudet ovat varsin rajatut, samoin henkilökunta ja sen viestipätevyys. Myös tiedetään, että Meripelastustoimisto ja Merivartiolaitos pyrkivät käytettävissään olevien niukkojen resurssien rajoissa parantamaan tilannetta radiolaitteiden ja -mastojen uushankinnoilla ja uusien vakanssien luomisella.

3.6. Niiden varojen määrä, joita meripelastustoimintaan on Rajavartioston Esikunnan Meripelastustoimiston perustamisen

jälkeen suunnattu, on alkuperäisistä lupauksista huolimatta jäänyt murto-osaan tarvittavista. Eli uushankintoja ja uusia vakansseja ei voida aikaansaada meriturvallisuuden edellyttämällä nopeudella.

3.7. Samaan aikaan PTH on jättämässä omilla toimillaan meripelastustoiminnan vaatimat viestiyhteydet ja osittain myös niiden hoitamiseen käytetyt laitteet lievästi sanoen "retuperälle". Eli PTH:lta vapautuu resursseja sekä teknisen laitteiston että koulutetun henkilökunnan muodossa.

3.8. Olisi kansantaloudellisestikin erittäin epäedullista jättää käyttämättä PTH:lta vapautuvien resurssien siirtäminen Merivartiolaitokselle. Jos PTH nyt romuttaa laitteensa ja irtisanoo henkilökunnan, tulee kestämään kenties kymmeniä vuosia ennenkuin Merivartiolaitos on pystynyt luomaan uudet vastaavat valmiudet.

3.9. Mistään Postin "ylijäämäromutuksesta" ei ole kysymys. Kaikilla muilla rannikkoradioasemilla paitsi Helsinki Radiosssa on tekniikka varsin uudenaikaista ja luotettavaa.

3.10. Henkilökunta on myös varsin pätevää, vaikka Postin viime vuosien toimenpiteet ovatkin omalta osaltaan olleet lisäämässä henkilökunnan parhaimmiston hakeutumista muille aloille.

4. MITÄ SITTEN PITÄISI TEHDÄ

4.1. Koska asia tekniseltä toteutukseltaan on erilainen eri käytännön tilanteissa, olemme ottaneet tähän esimerkiksi Hangon Radioaseman ja Turun Meripelastuksen välisen yhteistyön kehittämisen. Myöhemmässä vaiheessa tulemme tarpeen mukaan tarkastelemaan muita radioasemia ja meripelastuskeskuksia tai -lohkokeskuksia erikseen. Asioiden numerointiin on varattu tilaa täydelliselle esitykselle.

4.1.1. Otamme siis esimerkkinä Hanko Radion ja Turun Meripelastuskeskuksen.

4.1.2. Meripelastuskeskuksien rajat kulkevat lääninrajojen mukaisesti. Tässä tapauksessa Hanko kuuluu Helsingin meripelastuskeskuksen alueeseen, Turun alueen kulkiessa muutaman kilometrin Hangon Radioaseman länsipuolella.

4.1.3. Käytännössä Hangon Radioaseman meripelastusyhteistyö on 95%:sti tapahtunut Turun Meripelastuskeskuksen kanssa. Tämä johtuu ensinnäkin siitä, että eniten meripelastustapahtumia on Saaristomeren alueella (jota myös maailman vaarallisimmaksi saaristoksi merenkulkijoiden keskuudessa kutsutaan), ja toiseksi siitä, että seuraavaksi itään sijaitseva saaristo sijaitsee jo Helsinki Radion alueella.

4.1.4. Kolmas tärkeä yhteistyötekijä Turun Meripelastuskeskuksen kanssa on se, että Turun Meripelastuskeskus vastaa Pohjois-Itämeren operaatioista. Hanko Radio on luonnollinen yhteistyökumppani pelkästään Suomen eteläisimpänä rannikkoradioasemana (ja maantieteellisesti Hankoniemi onkin ihanteellinen paikka Pohjois-Itämeren alueen radioyhteyksiä varten).

4.1.5. Neljäs tärkeä seikka on Hanko Radion Saaristomeren alueella sijaitsevien radiokanavien nykyiset paikat: Utö (eniten etelään ulottuva VHF-tukiasema), Turku (Turussa on kaupallisen liikenteen kanava myös Mariehamn Radiolla käytännön syistä, mutta hätäkanava on Hangosta ohjattu) ja Brändö (Kustavin länsipuolella, itse asiassa Ahvenanmaan puolella).

4.1.6. Hanko Radion "peittoalue" kattaa siis pohjoisessa Uudestakaupungista aina idässä Porkkalaan asti VHF-asemat, lisäksi 2 ja 4 MHz MF-lähettimien ansiosta koko Itämeren ja normaaliolosuhteissa myös pohjois-Pohjanmeren. Yhteyksiä on pidetty Karibianmereltä Arabianlahdelle, mutta ne ovat enemmän poikkeus kuin sääntö.

4.1.7. Turun Meripelastuskeskuksen radiotoiminta-alue kattaa jo pelkästään VHF-mielessä huomattavasti Hanko Radion VHF-aluetta pienemmän alan.

4.1.8. JOS Turun Meripelastuskeskus saisi käyttöönsä nykyisen Hanko Radion laitteet ja alueen, olisi sen kattama alue yhteneväinen meripelastusalueen kanssa lisäämällä mukaan Rauman ja Porin VHF-tukiasemat, jotka tällä hetkellä ovat Vaasa Radion kauko-ohjaamia.

4.1.9. Sen sijaan, että nyt Hangosta hoidetaan Turun, Utön ja Brändön tukiasemia - joiden kaikkien kauko-ohjaukset kulkevat Turun (ja tällä hetkellä jostain syystä myös Helsingin) kautta Hankoon - voitaisiin Turusta yhtä hyvin ohjata nykyisiä Hangon kanavia. Ainoa lisä jossain määrin haavoittuvien kauko-ohjauksien määrään olisivat Hangon 500 kHz sähkötyshätätaajuus ja 2182 kHz MF-puhehätätaajuus.

4.1.10. Jos siis Hanko Radion päivystyspaikka siirrettäisiin Turun Meripelastuskeskuksen yhteyteen, olisivat tekniset järjestelyt varsin yksinkertaisia. Näihin käytännön järjestelyihin liittyy toimipaikkatekijäkin positiivisesti: Turun Meripelastuskeskus on juuri muuttamassa uuteen toimitilaan Turun uuteen Poliisitaloon, jossa olisi huonetilaa järjestettävissä Turun Meripelastuskeskuksen Radioaseman tilojen yhteydessä.

4.1.11. Meripelastuksen viestiyhteyksien ja koko meripelastustoiminnan kannalta ratkaisu olisi ylivoimasti tehokkain ja edullisin.

4.1.12. Käytännön yksityiskohtien selvittämisessä riittää luonnollisesti jonkinverran työtä. Tulisikin asettaa suppea työryhmä, johon kuuluisivat asiantuntijat:
- Postin radioasematoiminnan johdosta
- Rajavartioston viestitoiminnan asiantuntija
- Hanko Radion käytännön asiantuntija
- Turun Meripelastuskeskuksen Radioaseman asiantuntija.

4.1.13. Luonnollisestikin tulee ensin selvittää asian periaatteellinen puoli Sisäasiainministeriön ja Liikenneministeriön kesken. Toisaalta saattaisi olla hyödyllistä selvittää yksityiskohdat jotta päätöksenteko korkealla tasolla olisi konkreettisiin käytännön selvityksiin perustuvaa.

4.1.14. Eräs selvitettävä asia olisi se, minkälaisen vaitiolovelvollisuuden piiriin "siviilihenkilöt" meripelastuksessa (jossa hoidetaan myös sotilaallisia toimia) kuuluisivat. Asiassa ei pitäisi olla ongelmia, onhan mm. pääesikunnan viestittäjistä suuri osa "värvättyjä" siviilihenkilöitä. Valtion virkavala ja/tai vaitiolovelvollisuus, jotka radioasemien henkilökunnalla jo nyt ovat, saattaisivat riittää.

4.1.15. Tällä järjestelyllä voitaisiin ehkä myös parantaa meripelastusvalmiutta radiosuuntimalaitteiden osalta. Posti ei niitä ole rannikkoradioasemille juurikaan hankkinut, ja kuitenkin niillä on toiminnassa varsin oleellinen rooli.

4.1.16. Henkilökunnan ammattitaitoon liittyvä ylläpito- ja jatkokoulutus olisi ylivoimaisesti tehokkainta järjestettynä yhteisesti sekä meripelastus- että viestihenkilökunnalle yhtäaikaisesti.

4.1.17. Kun samasta paikasta hoidettaisiin sekä kaupallinen että meripelastusviestintä, olisi henkilökunnalla jatkuvasti tuntuma alusten sijaintiin sekä tarvittaessa myöskin kaupallisen liikenteen kanavat käytettävissä.

4.1.18. Miten toiminnasta aiheutuvat kulut jaettaisiin osapuolten kesken, on neuvottelukysymys. Ruotsissa maksaa meripelastuksesta vastuussa oleva Sjöfartsverket 49% meripelastushenkilökunnan palkasta. Suomessa ehkä voitaisiin ajatella palkkakustannusten kohdalla 50%/50% jakoa?

4.1.19. Pienveneiden aiheuttamat valtavat ruuhkahuiput VHF-liikenteessä voitaisiin hoitaa ylimääräisillä kesäsijaisilla tai -harjoittelijoilla sekä ylimääräisellä välityspisteellä Hanko Radion nykyisen mallin mukaisesti. Ainakin muutaman vuoden vielä voitaisiin palvelutaso pitää ruuhkahuippuinakin niin korkealla, että koko VHF-systeemin uskottavuus veneilijöiden keskuudessa säilyy.

4.1.20. Radiopalveluja sekä turvallisuus- että kaupallisen liikenteen osalta tulisi markkinoida voimakkaasti siten, että asiakkaat
- osaavat käyttää radioverkkoa
- tietäyät mitä siltä voi odottaa.
Tiedottaminen voisi tapahtua veneilyalan julkaisujen, Telepalvelujen, messujen jne. yhteydessä.

4.1.21. Olemme ymmärtäneet, ettei Turun Telepiirilläkään olisi mitään edellä kuvattuja järjestelyjä vastaan. Yhteistyö pelaa nytkin hyvin sekä hallinnollisella että teknisellä (huolto) tasolla. Telepiiri voi varmasti tarvittaessa toimittaa yksityiskohdat kytkentä- ym. järjestelyistä.

4.1.22. Hangon tapauksessa edellytämme, että tuleva systeemi pyörisi 24 tuntia vuorokaudessa täydellä teholla. Se tarkoittaisi sitä, että vuoroihin tarvittaisiin kesäaikaa lukuunottamatta 5 radiosähköttäjää. Olisi luonnollista, että Hangossa nyt työssä oleville annettaisiin etuoikeus niin halutessaan muuttaa Turkuun. Vakituisen viran omaavia Hangossa on tällä hetkellä asemanhoitajan lisäksi vain yksi, mutta pitempään vt-määräykselläkin toimineet ja pitkän

sijaisuuden omaavat tulisi huomioida. Niille, jotka eivät ole halukkaita muuttamaan Turkuun (lähinnä yksi radiosähköttäjä), voitaisiin järjestää työtä Tammisaaren telealueella telepalvelussa esim. radioverkkojen markkinointi- ja opastustehtävissä.

4.1.23. Miehittämättömän Hangon Radioaseman (jossa sijaitsee paljon myös muiden radioverkkojen sekä YLE:n laitteita) huolto voitaisiin järjestää siten, että nykyinen asemanhoitaja suorittaisi huollon (tarvittaessa asiantuntijoiden tuella), hoitaisi kiinteistöön sekä paikallishallintoon kuuluvat tehtävät ja lisäksi

- hoitaisi koko toiminnan sisäisen ja ulkoisen tiedotuksen toimittamalla tiedotusmateriaalia ja ylläpitämällä erilaisia luetteloita ja muuta informaatiomateriaalia
- hoitaisi Turun aseman liikenteellisen valmiuden valvomalla ja ohjaamalla toimintaa esim. viikottaisilla käynneillä Turun asemalla ja hoitamalla PTH:n osalta henkilöstöhallintaan liittyvät asiat sekä koulutuksen.
- Tiedottaisi ja tekisi esityksiä uuden tietokonetekniikan antamista mahdollisuuksista parantaa turvallisuus- ja kaupallista palvelua
- Ylläpitäisi tulevan atk-järjestelmän meripelastustiedostoja järjestämällä ja syöttämällä aineistot tietosysteemiin
- Hoitaisi VIDEOTEX-järjestelmään liittyvien tietoruutujen editoinnin toimituspäätteellä.

Nämä mainitaksemme vain muutamia mahdollisuuksia.

4.1.24. Hankoon ei tarvitsisi jättää nykyisiä välityspöytiä, joten ne voitaisiin siirtää Turkuun. Näinollen "muutto" ei olisi kovin vaikea toimenpide.

4.1.25. Hankoon jäisivät kuitenkin huollon vaatimat mittalaitteet ja tiedotustoiminnassa tarvittava tekstinkäsittelylaitteisto tulisi hankittavaksi.

4.1.26. PTH:n tietotukijärjestelmään liittyvä (tulossa oleva) mikrotietokonepääte tulisi luonnollisesti sijoittaa Turkuun.

4.1.27. Tiedotustoiminnassa (Videotex-toimitus mukaanlukien) riittäisi CBM-64 mikrotietokone varustettuna levyasemalla, kirjoittimella, Videotex-ohjelmalla ja modeemilla. Hankintahinta jäisi alle 10.000 markan. Tästä olisi se etu, että asemanhoitaja on muutaman vuoden käyttänyt kotonaan samantyyppisiä laitteita, jolloin kertynyt asiantuntemus tulisi mahdollisimman tehokkaaseen käyttöön.

4.1.28. PTH:n kannalta olisi suunnitelmassa vielä se etu, että nykyisin ahtaaksi käyneessä Hangon Radioaseman rakennuksessa vapautuisi tarpeellista lisätilaa uusille laitteille (uusi NMT-verkko 900 MHz, henkilöhakulähettimet, SYJ-satelliittivastaanottolaitteisto jne.).

5. YHTEENVETO

5.1. Edellisessä kohdassa esitetyt ajatukset ovat luonnollisestikin osittain raakileita, joista kuitenkin uskomme olevan mahdollista kehittää hedelmällisiä lopputuloksia.

5.2. Kohdissa 4.1.12 ja 4.1.13 mainitut asiat tulisikin pikimmiten selvittää ja sen jälkeen olisi mahdollista tehdä päätös kehityksen suunnasta.

5.3. Jos rannikkoradioasemien toiminnan tulevaisuus jätetään julkiseksi osakeyhtiöksi pyrkivän PTH:n käsiin, on lopputulos mahdollisimman huono meripelastustoiminnan, kaupallisen meriradioliikenteen ja koko kansantalouden kannalta.

5.4. Selvittämällä tilanne perinpohjin Hangon Radioaseman kohdalta olisi mahdollista saada arvokasta tietoa myös muiden radioasemien/meripelastuskeskuksien kohdalla tarvittavaan integrointiin.

5.5. Asia on laaja, ja varsinkin kun se on kahden eri ministeriön alainen, vaatii sen selvittäminen riittävästi aikaa. Asiassa ei tulisi hosua myöskään sen takia, että nyt on kyseessä Suomen historian kannalta ainutlaatuinen mahdollisuus samalla estää kansantaloudellinen tappio ja toisaalta parantaa meriturvallisuutta.

5.6. Toivomme että asia tutkitaan kaikilla siihen liittyvillä tahoilla ja pyritään löytämään keinot sen toteuttamisen esteenä mahdollisesti olevien seikkojen eliminoimiseen.